

P/31-

GOVOR

NARODNOG ZASTUPNIKA

DR. JOSIPA PLIVERIĆA

IZREČEN PRIGODOM ADRESNE DEBATE

U SABORU

KRALJEVINA HRVATSKE, SLAVONIJE I DALMACIJE

GODINE 1897.

160682

U ZAGREBU.

KR. ZEMALJSKA TISKARA.

Visoki sabore!

Narodna stranka, kojoj ja imadem sreću pripadati, priznaje kao vrhovno načelo svoga političkoga djelovanja, očuvanje i osiguranje političke i narodne individualnosti kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije na temelju nerazriešive državne zajednice sa kraljevinom Ugarskom. Mjera i forma, u kojoj je na jednoj i na drugoj strani realizirano ovo vrhovno načelo narodne stranke, ta mjera i forma je prema potrebama, a i prema prilikama svoga vremena određena u nagodi između kraljevine Ugarske i kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Kako je u svoje doba rekao jedan od ciele ove visoke kuće, a naročito sa lijeve strane ove vis. kuće veoma cienjeni patriota i umni državnik hrvatski, naime bivši ban Mažuranić, i to ne kao ban, nego u sabor. sjednici od 13. prosinca 1886., dakle onda,

kad je već sišao sa stolice banske i bio ne u redovih većine saborske: „Ta nagoda sklopljena je prilično ili čovjek bi rekao posve u onom duhu, u kojemu je onaj članak sastavljen“, t. j. članak 42. : 1861., za koga je on u ovoj istoj sjednici očitovao, da ga je on sastavio, što dotle nije bilo poznato.

Ja se sada neću upuštati u izpitivanje absolutne kongruentnosti nagode i onoga članka, ali toliko kažem, da je otac toga članka 42. ovu nagodu priznao za svoje čedo i za čedo toga članka 42.

Narodna pako stranka pod mudrim i prokušanim vodstvom svietloga bana ulaže svu svoju snagu u to, da se narod okoristi svim onim, što mu je u nagodi zajamčeno, osvjedočena, da kad tako radi, radi u interesu i za korist domovine.

Ovomu osvjedočenju narodne stranke odgovara i predložena po adresnom odboru adresa, jerbo se vidi iz te adrese, kako je većina ove vis. kuće, s čijim se intencijama slaže nacrt adrese, odnosno čitava narodna stranka, voljna u okviru postojeće nagode unapredjivati sve legitimne interese, zauzimati se za sva legitimna prava kraljevine

Hrvatske, a ujedno kako je voljna obazirati se na isto tako legitimne interese one nerazrješive zajednice, koju sam malo prije spomenuo.

Narodna stranka je osvjedočena da pače, da samo tim putem može koristiti političar hrvatski svojoj domovini, i da niti jedan drugi put ne bi doveo do boljega rezultata, ali bi mogao, a jamačno i morao dovesti do nemira i do takovih događaja, uz koje bi mogla štetu trpiti politička i narodna individualnost kraljevine Hrvatske, koju mi zastupamo.

Iz protupredloga, što ga je ovaj vis. kući predložio u ime svojih jednomišljenika veleštovani moj bivši kolega i naš drug. dr. Bresztyenszky znamo, da i sdružena hrvatska opozicija hoće osigurati političku i narodnu individualnost ove kraljevine. Ali kad sam pročitao taj protupredlog, ja sam se ozbiljno počeo bojati upravo za ono, što kako rekoh — hoće da se osigura programom političkim, koji je sadržan u tom protupredlogu. A to za oto, jerbo se tude navješta najodrješitiji odpor nagodi, dakle: proti onomu temelju, koga ja u skladu sa narodnom strankom smatram

kao jedini spasonosni temelj za današnje političke prilike i odnošaje kraljevine Hrvatske.

Velepoštovani gosp. dr. Mazzura, član naše velepoštovane opozicije, on je doduše ovdje neki dan rekao, da su to tempi passati, kad su se opozicije međusobno, dotično pojedine njezine nuance, prepirale o tom, da li je nagoda zakon ili nije zakon.

To, što je on rekao, ja dopuštam i rado vjerujem, da to vriedi za njega, ali ne mogu dopustiti i ne dopuštam, da to vriedi za čitavu sdruzenu opoziciju, jerbo njezina adresa drugčije govori. U posljednoj alineji, kako sam već rekao, navješćuje se najodlučniji odpor proti ovoj osnovi državno-pravnoj, na kojoj počiva današnji politički život kraljevine Hrvatske. Ovo nije samo borba proti rezultatom i proti plodu, kojim je može biti ta osnova urodila, budući krivo aplicirana, izvadjana ili izcrpljena, nego se tu rat navješćuje, upravo proti samomu onomu odnošaju, koji je nekoliko redaka više označen kao državo-pravni odnošaj. A taj odnošaj, to je ta naša siromašna toliko napadana nesretna nagoda. Vidjet ćete, kako je nesretna!

Kad bi se radilo samo o promjeni nagode, onda bi to veoma sgodnim načinom i na zgodnom mjestu bila adresa respektive protupredlog slavne opozicije iztaknuo. Ali to nije promjena nagodbe onakova, kakovu ima eventualno pred očima §. 70. nagode. Nije imao pravo gosp. zagovarač protupredloga, kada je nama predbacio, da mi hoćemo perpetuirati nagodu, da hoćemo stagnaciju političkog života naroda hrvatskoga, da hoćemo njezinu absolutnu nepromjenljivost dekretirati, poput negdašnjih zakona, koji su imali klauzulu „sanctionis perpetuae“. Nikada mi toga nismo radili, toga još nitko u ovoj viskući nije naglašivao, nije naročito rekla narodna stranka ono, što joj imputira gosp. predlagač, a nije već zato mogla reći, jer u toj samoj nagodi §. 70. njezin govori o načinu, kako će se eventualno mienjati nagoda. Dakle nepromjenljivost nije nitko sankcionirao.

Neda se ovakav zaključak izvesti iz toga, što mi naglasujemo stalnost nagodbenog odnošaja t. j., što naglasujemo onu političku važnost, koju nagoda imade za cjelokupni politički i narodni naš život. Kada